

Starostlivosť o spoločné dobro ako povinnosť každého katolíka

Troska o dobro spoločne povinnosťou katolíka

Piotr Mazur

Resume

Politics is a concept stemming from the very roots of European culture. A 'New Man' cannot be indifferent to political events. Official papal documents do encourage Christians to participate actively in the political and social life of the contemporary world. In the light of the Gospel's spirit, good Christians should care about social order and love, social justice, prosperity and honest work; they should guard the dignity and value of human life. The aim of their political commitment is a better, more noble world and the concern for the public welfare.

Kluczowe słowa: polityka, dobro wspólne, katolícka nauka społeczna.

W języku potocznym „polityka” to sztuka rządzenia. Słowo „polityka” pochodzi z języka greckiego od przymiotnika „*politikon*”, który znaczył: społeczne, publiczne, państwowe, powszechne, obywatelskie, codzienne, zwyczajne, towarzyskie, uprzejme.

Termin „polityka” pod względem etymologicznym wiąże się z podstawowym pojęciem polityczno-prawnym starożytnych Greków: „*pólis*”. W starożytnej Helladzie nazwa ta określała występujące wówczas organizacje państwowe, tzw. miasta-państwa. Były to ograniczone wspólnoty wolnych obywateli, podporządkowanych wspólnym celom i interesom. Dosłownie termin ten oznaczał: kraj, ojczyznę, państwo, społeczność, gród, zamek, miasto, obywatelstwo, rządy, sprawy publiczne.

Inny źródłosłów pojęcia „polityka” wywodzi się od greckiego „*politea*”, co oznacza rzeczpospolitą (republikę), czyli organizację społeczeństwa pod określoną władzą, przede wszystkim państwową. Takie pojmowanie „*politei*” odnajdujemy w pismach Platona i Arystotelesa. Akcentowali oni umiejętne kierowanie ludźmi, organami państwowymi lub całym państwem. Politykę określano jako „sztukę rządzenia państwem”, „posiadanie kunsztu, zdolności rządzenia państwem”.

W dawnej polszczyźnie termin „polityka” oznaczał tyle, co „grzeczny, układny”. W drugiej połowie XVII wieku nastąpiła inwazja języka francuskiego, stąd też pojawił się termin „*politique*”, który oznaczał sztukę rządzenia państwem, utrzymywania i wyzyskiwania stosunków z innymi państwami. Pochodzące od niego słowo „polityk” oznaczało człowieka biegłego w polityce, znającego świat, zdolnego do rządzenia państwem, dyplomatę, a „polityczność” jako

cecha oznaczała: grzeczność, układność, delikatność, etykieta, obyczajność, polor, dobre maniery.

Polityka jest pojęciem sięgającym samych korzeni kultury europejskiej. Odnosi się ono do tych stosunków międzyludzkich, których treścią jest panowanie, rządzenie i władza, a więc narzucanie decyzji jednego człowieka lub grupy ludzi – reszcie społeczeństwa oraz jej egzekwowanie.

Działalność gospodarcza, społeczna, a także polityczna ma swój sens i cel, a jest nim uświęcanie świata – *consecratio mundi*. Sobór Watykański II zdecydowanie odrzucił pogląd tych, „którzy wiedząc, że nie mamy tu trwałego państwa, lecz że poszukujemy przyszłego mniemają, iż mogą wobec tego zaniedbywać swoje obowiązki ziemskie, nie bacząc na to, że na mocy samej wiary bardziej są zobowiązani wypełniać je według powołania, jakie każdemu jest dane” (KDK 43). Ponadto ojcowie soborowi uznali, że brak zainteresowania sprawami doczesnymi, a więc i politycznymi, jest „zaniedbaniem swoich obowiązków wobec bliźniego, co więcej, wobec samego Boga i narażaniem na niebezpieczeństwo swojego zbawienia wiecznego” (KDK 43).

„Nowy człowiek” nie może być obojętny na wydarzenia polityczne. W tej ważnej dziedzinie życia musi być jego bardzo jasna i czytelna działalność. Mając ukształtowane w Duchu Świętym sumienie, należy zabiegać o to, „aby prawnie Boże było wpisane w życie państwa ziemskiego” (KDK 43).

Tematyka zadań, roli i możliwości angażowania się chrześcijan w sprawy współczesnego świata była wielokrotnie podejmowana w oficjalnych dokumentach papieskich. Kościół zachęca swoich wiernych do aktywnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia społecznego, do przenikania ich duchem ewangelicznym. Chrześcijanin biorąc udział w życiu politycznym ma możliwość ożywienia i odnowienia jego struktur, a także dostosowania ich do oczekiwań społecznych.

Jan Paweł II zwrócił się do świeckich, aby nie zaniedbywali aktywności politycznej, której celem jest służba osobie i społeczeństwu: „świeccy nie mogą rezygnować z udziału w ‘polityce’, czyli w różnego rodzaju działalności gospodarczej, społecznej i prawodawczej, która w sposób organiczny służy wzrastaniu wspólnego dobra. (...) Ani oskarżenia o karierowiczostwo, o kult władzy, egoizm i korupcję, które nierzadko są kierowane pod adresem ludzi wchodzących w skład rządu, parlamentu, klasy panującej czy partii politycznej, ani dość rozpowszechniony pogląd, że polityka musi być terenem moralnego zagrożenia, bynajmniej nie usprawiedliwiają sceptycyzmu i nieobecności chrześcijan w sprawach publicznych” (CL 42).

Katolicka nauka społeczna wyróżnia dwa podstawowe znaczenia terminu „polityka”. Po pierwsze charakteryzuje ją jako dążenie do uczestniczenia w sprawowaniu władzy w państwie, a po drugie jako dążenie do dobra wspólnego. Jan Paweł II w encyklice „*Laborem exercens*” określił politykę jako „roztropną troskę o dobro wspólne” (LE 20).

Prawem i obowiązkiem katolików świeckich jest angażowanie się w sprawy polityki, aby w ten sposób służyć narodowi i poszczególnym ludziom. Jan Paweł II wskazuje, że konieczne „Należy przywrócić polityce znamię służby. Polityka godna tego imienia winna być rzeczywistą służbą człowiekowi i społeczeństwu, nie zaś jakąś bezwzględną walką o władzę, czy też egoistycznym szukaniem własnych, partykularnych interesów. Musimy więc uczyć się uczestnictwa w życiu politycznym w służbie dobru wspólnemu”¹.

Działalność polityczna chrześcijan musi być ściśle związana z duchem służby. Ona, bowiem decyduje o jej moralnej wartości pobudzając do „przewyciężenia takich pokus, jak nieuczciwość, kłamstwo, wykorzystywanie dóbr publicznych do wzbogacania niewielkiej grupy osób lub w celu zdobywania popleczników, stosowanie dwuznacznych lub niedozwolonych środków dla zdobycia, utrzymania bądź powiększenia władzy za wszelką cenę” (CL 42)².

Zadaniem świeckich jest niezwłoczne i odpowiedzialne dawanie świadectwa wartościom ludzkim i ewangelicznym, posiadającym wewnętrzny związek z działalnością polityczną. Jan Paweł II do tego rodzaju wartości zaliczył: wolność, sprawiedliwość, solidarność, wierne i bezinteresowne oddanie sprawie wspólnego dobra, prosty styl życia, preferencyjną opcję na rzecz ubogich i najmniejszych. Dlatego też wyznawcy Chrystusa potrzebują szczególnej edukacji politycznej, aby dzięki swej aktywnej działalności móc szerzyć w świecie wartości chrześcijańskie. Istnieje konieczność wychowania ludzi do podjęcia odpowiedzialnej obecności w życiu społeczno-politycznym i gospodarczym.

Wychowanie społeczne, a zwłaszcza polityczne, to przede wszystkim kształtowanie cnót społecznych, aby w ten sposób przyczynić się do pomnożenia dobra wspólnego. Maria Ossowska wymienia cztery cechy charakteryzujące jednostkę uspołecznioną:

- a) zainteresowanie sprawą publiczną;
- b) gotowość poświęcenia interesu osobistego na rzecz innych, czyli ofiarność;
- c) umiejętność współdziałania;
- d) poczucie odpowiedzialności za to, jak się układa życie zbiorowe³.

Wymienione cechy wskazują kierunki pracy wychowującej do poszerzenia sfery publicznej. Nawiazanie relacji jednostki ze społeczeństwem jest jej niezbędne do osiągnięcia doskonałości. A. Zwoliński zaznacza, że „Doskonałość bytu ludzkiego jest budowana w ciągu całego doczesnego życia, w którym kształtowana jest doskonałość życia w Bogu. Doskonalenie się wymaga życia w społeczeństwie. Naturalną postacią społeczności w życiu doczesnym jest spo-

¹ Jan Paweł II, *Kościół na polskiej ziemi wobec nowych zadań. Przemówienie do biskupów polskich*, Watykan 15.01.1993.

² J. Mazur, *Politologia chrześcijańska*, Częstochowa 2001, s. 27.

³ M. Ossowska, *Normy moralne*, Warszawa 1985, s. 212.

łeczność polityczna. Dla tradycji chrześcijańskiej u źródeł wspólnoty politycznej jest bóg jako twórca natury ludzkiej i jej podstawowych dążeń”⁴.

„Nowy człowiek” musi zmieniać oblicze polityki. Kierując się Duchem Ewangelii w swojej działalności politycznej musi zabiegać o ład i miłość społeczną, sprawiedliwość i dobro społeczne, rzetelną pracę; musi niezłomnie stać na straży godności i wartości ludzkiego życia. Papież Jan Paweł II podkreślał, że szczególną misją i powołaniem ludzi świeckich jest wyrażanie Ewangelii poprzez własne życie, zwłaszcza w środowiskach, w których żyją i pracują.

Chrześcijanin angażujący się w politykę powinien pamiętać, że jego prawdziwa Ojczyzna jest w niebie, a jego ziemskie życie jest pielgrzymowaniem do domu Ojca. Stąd też uczestnicząc w polityce, nie wolno nam absolutyzować tej działalności, ani jej owoców. Aktywność polityczna chrześcijanina ma służyć tworzeniu lepszego, szlachetniejszego świata. Trzeba w niej dostrzegać przede wszystkim troskę o dobro wspólne, a nie prywatne interesy. I w tym duchu trzeba nam wychowywać młode pokolenia, aby w przyszłości umiały wziąć odpowiedzialność za dobro, któremu na imię Polska.

Bibliografia

1. Jan Paweł II, *Kościół na polskiej ziemi wobec nowych zadań. Przemówienie do biskupów polskich*, Watykan 15.01.1993.
2. Mazur J., *Politologia chrześcijańska*, Częstochowa 2001, s. 27.
3. Ossowska M., *Normy moralne*, Warszawa 1985, s. 212.
4. Zwoliński A., *Katolik i polityka*, Kraków 1999, s. 56

⁴ A. Zwoliński, *Katolik i polityka*, Kraków 1999, s. 56.